دیپلماسی و رسانه / ۴۷

احیای روابط راهبردی ایران و قزاقستان

محمد ولوی

بین‌الملل

قزاقستان به عنوان بزرگ‌ترین جمهوری آسیای مرکزی، پس از استقلال از شوروی از لحاظ سیاسی مناسبات دوستانه و حسنه‌ای با ایران داشته است. اشتراکات فرهنگی وتاریخی میان ملت‌های ایران و قزاقستان، موجب ایجاد فضای دوستانه‌ای در سطح روابط سیاسی شده با این حال سطح روابط فعلی در ابعاد مختلف به هیچ‌وجه شایسته روابط عمیق تاریخی نیست.

حسن حاجی‌بدلی، کارشناس مسائل آسیای میانه اعتقاد دارد قزاقستان در بین کشورهای آسیای میانه پیشتاز توسعه است و در سال‌های اخیر نیز توانسته به عنوان یك عضو فعال در سازمان‌های شانگهای، اکو و همکاری اسلامی با میزبانی نشست‌های مهم از قبیل مذاکرات هسته‌ای ایران یا مذاکرات صلح در سوریه نقش موثری ایفا کند. در سطح فرهنگی، فارابی دانشمند شهیر ایرانی می‌تواند نماد پیوند عمیق دو ملت و فعالیت مشترك برای احیای میراث فرهنگی باشد. فارابی در علم، فلسفه، منطق، جامعه‌شناسی، پزشکی، ریاضیات و موسیقی تخصص داشت و او را پس از ارسطو، معلم ثانی نامیده‌اند. وی متولد اترار در قزاقستان است.

جوهری، ادیب ایرانی قرن چهارم و مؤلف صحاح اللغه نیز متولد همین منطقه است. وی نخستین کسی است که واژگان عربی را به‌ترتیب هجا مرتب کرد. ظهیرالدین فاریابی یکی از استادان مسلم شعر فارسی در قرن ششم و از افرادی است که در تحول شعر فارسی نقش بزرگی ایفا کرده‌است. از این‌رو ضروری است با توجه به نفوذ نسبتا مناسب رسانه‌های اجتماعی در این کشور در ابعاد مختلف، یك نقشه راه برای احیای روابط تاریخی دو ملت در حوزه‌های عقیدتی، فرهنگی، اقتصادی و... طراحی و تهیه شود:

- همکاری نخبگان بین دو کشور پایین است و در نتیجه توده‌های مردم نیز با یکدیگر ارتباطی ندارند. در سال‌های اخیر به هویت سازی در این کشور توجه شده است. بیشتر اسناد و نسخ تاریخی موجود این کشور به زبان فارسی است. زبان قزاقی نیز از فارسی تاثیر پذیرفته است و کلمات فارسی زیادی در آن به کار می‌رود. ایجاد یك سایت آموزش زبان فارسی و تربیت مترجمان متخصص می‌تواند تاثیرات راهبردی را در حوزه‌های مختلف به جا بگذارد.
- در استان‌های شمالی ایران اقلیت‌های قزاق وجود دارد. این کشور نیز دارای کنسولگری در استان گلستان است. منطقه مرکه در ۱۲۰ کیلومتری آلماتی نیز به ایران کوچك معروف است و مردمان آن شیعه با اصالت آذری و ایرانی هستند. خواهرخواندگی بین این مناطق می‌تواند نمادی از وحدت و پایه گذار احیای پیوندهای تاریخی بین دو ملت شود. محوریت ایجاد تشکل‌های مردم نهاد و انجمن‌های دوستی در این مناطق می‌تواند اثرات مثبتی در ابعاد مختلف به همراه داشته باشد. ضرورت دارد با محوریت دانشگاه‌ها و با توجه به ظرفیت‌های دو کشور، انواع محتوا در قالب‌های متنوع در فضای مجازی تولید و بازنشر شود.
- با توجه به نمادهای مشترك، سرمایه‌گذاری در طرح‌های شهری مبتنی بر اشتراکات معماری سنتی دو کشور می‌تواند اثرات مطلوبی داشته باشد. ترکیه با درك اهمیت این موضوع بسیاری از طرح‌های شهری و زیباسازی محیطی در شهرهای این کشور را انجام داده است. قطر نیز مسجد نور، بزرگ‌ترین مسجد آسیای میانه را در آستانه ساخت به رئیس جمهور این کشور هدیه کرد. جشن نوروز که پس از استقلال از شوروی در این کشور احیا شده است، می‌تواند مبنایی برای نمادسازی، برگزاری رویدادهای مشترك و تولید محتواهای رسانه‌ای باشد.
- ظرفیت‌های اقتصادی دو کشور در حوزه‌های منابع طبیعی، کشاورزی و... به صاحبان کسب و کار معرفی نشده است. قزاقستان معروف به جدول مندلیف است و کلیه عناصر این جدول در همین کشور یافت می‌شود. این کشور در سرب، منگنز و اورانیوم جزو سه کشور اول دنیاست. بیشترین پهنه دریاچه خزر متعلق به این کشور است. از طرفی ایران می‌تواند عامل دسترسی قزاقستان به آب‌های آزاد و صادرات امن باشد. همه این موارد می‌تواند زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری تجار ایرانی شود و به همین دلیل باید در فضای رسانه‌ها مد نظر قرار گیرد.

نصرا...: عجله‌ای برای پاسخ به اسرائیل نداریم

یك منبع نزدیك به رهبری حزب‌ا... لبنان جزئیات جدیدی درباره پاسخ مورد نظر این حزب به حمله رژیم صهیونیستی در ضاحیه جنوبی بیروت فاش کرد و گفت، هرگز شتابی در اجرای عملیات پاسخ صورت نخواهد گرفت. در همین رابطه سیدحسن نصرا... در نشستی درون‌حزبی گفته است: زمانی که حمله قنیطره رخ داد حریم هوایی آنجا تحت حفاظت بود. ما شش شهید دادیم. با وجود آن ده روز صبر کردیم و الان ما عجله‌ای نداریم و می‌گذاریم اسرائیلی‌ها در حالت آماده‌باش باشند. در این خصوص دو منبع مطلع نیز اعلام کردند، حزب‌ا... لبنان برای اجرای ضربه حساب‌شده علیه اسرائیل در پاسخ به حادثه بیروت برنامه‌ریزی می‌کند به طوری که هرگز به وقوع جنگ در منطقه منجر نخواهد شد. همچنین شیخ نعیم قاسم، معاون دبیرکل حزب‌ا... لبنان هشدار داد که هرگونه تجاوز رژیم صهیونیستی با ضربه‌ای غافلگیرکننده پاسخ داده خواهد شد. با تجاوز رژیم صهیونیستی نمی‌توان همانند یك موضوع گذرا برخورد کرد. / ایسنا

پوتین و اردوغان (روسای جمهور روسیه و ترکیه) در حال بستنی خوردن در حاشیه نمایشگاه صنایع دفاعی هوایی مسکو

عکس: رویترز

پوتین برهمکاری ترکیه با روسیه و ایران برای حل بحران سوریه تاکید کرد

سفری که «تفریحی» شد

رحیم محمدی

بین‌الملل

رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه که به روسیه سفر کرده بود قصد داشت روسیه را با برنامه‌های خود در سوریه هماهنگ کند، اما برعکس پوتین با تاکید بر همکاری‌های مشترك مسکو - آنکارا تلاش کرد ترکیه را از محور آمریکایی دور کرده و در عوض به خود نزدیك کند. این در حالی است که پیش از آن ترکیه با آمریکا برای ایجاد یك منطقه امن در سوریه توافق کرده و گفته بود به زودی حملات خود را در شرق فرات از سر خواهد گرفت. دیدار دوجانبه پوتین. اردوغان یك بار دیگر نشان داد که دولت ترکیه فقط در همکاری با ایران و روسیه است که می‌تواند در سوریه نقشی مثبت و مهم داشته باشد.

خبرگزاری تاس، درباره دیدار دو جانبه ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه و رجب طیب اردوغان همتای ترکیه‌ای او اعلام کرد مسکو و آنکارا شکل مذاکرات آستانه با مشارکت ایران را برای حل‌وفصل اوضاع در سوریه بسیار مؤثر می‌دانند. پوتین نیز که در حاشیه نمایشگاه بین‌المللی صنایع هوا - فضای ماکس ۲۰۱۹ با اردوغان دیدار کرد، گفت: در بررسی موضوعات مهم بین‌المللی، بدون تردید اوضاع کنونی در سوریه مورد توجه اصلی مذاکرات ما قرار داشت و در این راستا، روسیه و ترکیه در چارچوب مذاکرات آستانه با مشارکت ایران، همکاری نزدیکی با یکدیگر دارند. به‌عقیده ما، روند مذاکرات آستانه بیشترین تأثیر را بر مکانیسم حل‌وفصل بحران سوریه داشته است. رئیس جمهور روسیه همچنین تأیید کرد در اواسط ماه سپتامبر [دو تا سه هفته دیگر] برای شرکت در نشست سران سه‌جانبه روسیه -ایران- ترکیه به آنکارا سفر می‌کند.

روزنامه کامرسانت، چاپ مسکو نیز در تحلیلی در این باره نوشت ولادیمیر پوتین از توافق روسیه و ترکیه درباره برنامه‌ای برای مبارزه مشترك با تروریست‌ها در استان ادلب خبر داد، اما رجب طیب اردوغان در اظهارات علنی خود چنین مسأله‌ای را عنوان نکرد. برخی رسانه‌های دیگر نیز گفتند اساسا اردوغان برای این به روسیه سفر کرده که عملیات ارتش سوریه برای پاکسازی تروریست‌ها در ادلب را متوقف کند، اما وی در این هدف ناکام مانده است.

ناتوانی ترکیه در برابر تروریست‌ها

ماه سپتامبر سال گذشته، روسیه و ترکیه تفاهم‌نامه‌ای را درباره همکاری برای تثبیت اوضاع در منطقه کاهش تنش ادلب امضا کردند و در آن زمان دو طرف توافق کردند عملیات نظامی گسترده‌ای در این منطقه که آخرین منطقه کاهش تنش در سوریه بوده و نیروهای دولتی سوریه بر آن کنترل ندارند، صورت نگیرد. ولی مسکو در آن زمان هشدار داده بود این توافقات نباید باعث گسترش تروریسم در منطقه شود. با این حال طی یك سال گذشته توازن نیروها در منطقه ادلب به‌شدت تغییر یافت و بخش زیادی از آن تحت کنترل گروه تروریستی هیات التحریرالشام قرار گرفت. از آن گذشته تروریست‌ها تا آنجا پیش رفتند که پایگاه هوایی حمیمم را با خمپاره‌های خود هدف قرار دادند. همین موضوع خشم مسکو را برانگیخت و با کمك سوریه عملیات جدیدی را علیه تروریست‌ها ترتیب دادند که درنهایت به آزادسازی کامل خان‌شیخون تمام شد.

به‌نوشته روزنامه کامرسنت «در حال حاضر اصلی‌ترین سؤال این است که ارتش سوریه برای روند آتی اوضاع در استان ادلب چه موضعگیری‌ای اتخاذ خواهد کرد. مقامات دمشق بارها اعلام کردند تمایل دارند همه خاك سوریه تحت کنترل آنها باشد. البته در این بین برای مسکو نیز بسیار اهمیت دارد که اتحاد راهبردی خود با آنکارا را حفظ کند و معتقد است بدون آن، حل‌وفصل مسائل مربوط به سوریه ممکن نخواهد بود، چرا که مخالفان مسلح تا حدود زیادی به ترکیه وابسته هستند. در این راستا مقامات مسکو امیدوارند برای حل‌وفصل اوضاع کنونی بتوانند به توافقی بین دمشق و آنکارا دست یابند.»

دستاوردهای اردوغان

کنترل شهر مهم و راهبردی خان‌شیخون توسط نظامیان تحت امر بشار اسد، موقعیت نظامی ترکیه در ادلب را به‌شدت تضعیف کرد. این درحالی بود که ترکیه هنوز نتوانسته به ماجرای هیات تحریرالشام پایان داده و به تعهدات خود در ادلب جامه عمل بپوشاند. درهمین حال ترکیه تلاش می‌کند در کرانه شرقی فرات در چارچوب یك همکاری مبهم و نامعلوم با آمریکا منطقه‌ای امن را تاسیس کند. تحلیلگران می‌گویند به همین دلیل پوتین سعی کرد با زیرکی و به شکلی هوشمندانه سفر اردوغان را دست کم در برابر چشم خبرنگاران و دوربین‌های تلویزیونی، به یک سفر تفریحی و بازدید اردوغان از نمایشگاه صنایع دفاعی هوایی روسیه تقلیل داده و به قدرت‌نمایی تسلیحاتی خود در برابر آمریکا و اروپا ادامه دهد، چرا که توانسته است یك عضو مهم ناتو را با وجود همه ریسك‌ها و مخاطرات، به یك مشتری قدرتمند صنایع دفاعی خود تبدیل کند. روسیه پس از فروش موشك‌های اس ۴۰۰ به ترکیه در نظر دارد بالگردهای نظامی نسل جدید خود را نیز به آنها اضافه کند. همچنین بعید نیست در صورت تداوم اختلافات آنکارا - واشنگتن بر سر اف ۳۵، در آینده‌ای نزدیك شاهد آن باشیم که قرارداد خرید سوخو با روسیه امضا شده و ترکیه عطای هواپیمای آمریکایی را به لقای آن ببخشد. گردش صمیمانه و بستنی خوردن اردوغان با پوتین همه بیانگر این امر بود.

ولادیمیر پوتین در کنفرانس مطبوعاتی مشترك خود با رجب طیب اردوغان نیز بر دو موضوع لزوم همکاری با ایران و نیز حفظ تمامیت ارضی سوریه تاکید کرد. ترکیه و روسیه بازیگران مهمی در خاك سوریه هستند اما این بازیگران بدون موافقت دولت سوریه و به‌خصوص بدون هماهنگی با حضور ایران هرگز نمی‌توانند ثمربخش باشند. اشتباه بزرگ ترکیه در این بود که سعی کرد با کمك آمریکایی‌ها اهداف خود را در سوریه به پیش برد. تجربه‌ای که بارها تاکنون اردوغان آن را آزموده و نتایج واهی آن را هم مشاهده کرده است. سفر اردوغان به روسیه اگر یك بار دیگر ترکیه را متقاعد کرده باشد که در چارچوب توافقات آستانه و با حفظ تمامیت ارضی سوریه در این کشور فعالیت کند نه‌تنها به نفع ترکیه بوده، بلکه امنیت و ثبات بیشتری را به سوریه نیز اعطا خواهد کرد. این نوع همکاری در درجه اول به ضرر گروه‌های تجزیه‌طلب سوریه و در درجه دوم به ضرر گروه‌های تروریستی تکفیری و حامیان منطقه‌ای و بین‌المللی آنها از جمله آمریکا و رژیم صهیونیستی خواهد بود.

ترکیه و روسیه بازیگران مهمی در خاك سوریه هستند اما این بازیگران بدون موافقت دولت سوریه و به‌خصوص بدون هماهنگی با حضور ایران هرگز نمی‌توانند ثمربخش باشند

درنگ

ادامه نبرد ارتش سوریه با تروریست‌ها

برخلاف انتظارات رئیس‌جمهور ترکیه، نیروهای ارتش سوریه می‌گویند همچنان به عملیات خود برای پاکسازی شرق ادلب ادامه می‌دهند و طی دو روز گذشته نیز توانسته‌اند حملات گروه‌های موسوم به اجناد قفقاز و حراس‌الدین را خنثی کنند. در حال حاضر درگیری‌های شدیدی بین نیروهای سوری و تروریست‌ها در محورهای تل مرق، شم الهوی، الجدوعیه، السلومیه در جنوب ابوظهور در حومه شرقی ادلب جریان دارد. این گروه‌ها وابسته به گروه تروریستی‌ها القاعده هستند و از سال ۲۰۱۲ به سوریه آمدند. در همین رابطه معاون استاندار ادلب نیز گفت، رویاهای ترکیه درباره خان‌شیخون بر باد رفته است و هم‌اکنون ساکنان اصلی این شهر در حال بازگشت به آن هستند. از سوی دیگر بثینه شعبان، معاون رئیس‌جمهور سوریه نیز با اشاره به ابعاد فکری و تاریخی جنگ علیه سوریه، تأکید کرد، این کشور به جنگ علیه تروریسم ادامه خواهد داد تا آن را بیرون براند.

خبرهای کوتاه

گفت‌وگوی احتمالی آمریکا با انصارا... یمن

شبکه خبری «الحره» وابسته به آمریکا اعلام کرد، اگر گفت‌وگوی آمریکا با انصارا... یمن انجام شود، این مذاکرات در کشور عمان خواهد بود. پیش از آن روزنامه وال‌استریت ژورنال نیز گزارش داده بود ایالات متحده قصد دارد مذاکرات مستقیم با انصارا... را با هدف دستیابی به آتش‌بس داشته باشد و ریاض را هم در این کار ترغیب کند. در صورتی که این گفت‌وگوها برگزار شود نخستین گفت‌وگوی مستقیم بین واشنگتن با طرف یمنی (انصارا...) خواهد بود. / فارس

متن توافق آمریکا و طالبان نهایی شد

براساس گزارش‌ها، متن توافق‌نامه بین آمریکا و گروه طالبان نهایی شده است. پیشتر سهیل شاهین، سخنگوی دفتر طالبان در دوحه گفته بود طالبان درصدد دستیابی به توافق نهایی با مسؤولان آمریکایی درباره خروج نیروهای این کشور از افغانستان در مقابل تعهد تبدیل نشدن افغانستان به پناهگاهی برای گروه‌های تندرو است. روز گذشته زلمای خلیلزاد، نماینده ویژه آمریکا در امور صلح افغانستان از دوحه روانه کابل شد. مایك پمپئو، وزیر خارجه آمریکا ابراز امیدواری کرده بود طرفین تا اول سپتامبر (یکشنبه آینده) به توافقی دست پیدا کنند. / ایسنا

محاکمه بزرگ در مالزی

یك دادستان دیروز در جلسه محاکمه نخست‌وزیر سابق مالزی اظهار کرد، او در غارت سرمایه‌های دولتی نقش محوری داشته و صدها میلیون دلار را به حساب شخصی خود منتقل کرده است. نخستین دادگاه محاکمه نجیب رزاق، نخست‌وزیر سابق مالزی به اتهام غارت اموال دولتی در ماه آوریل برگزار شد و پیش‌بینی می‌شود او با محاکمه‌های متعدد روبه‌رو باشد. در همین حال گفته می‌شد محاکمه دیروز، بزرگ‌ترین محاکمه‌ای بوده که تاکنون علیه او برگزار شده و نجیب در آن به ۲۱ فقره پولشویی و چهار فقره سوءاستفاده از قدرت متهم شده است. / ایسنا

شکایت لبنان به شورای امنیت

وزارت خارجه لبنان در اعتراض به تجاوز اخیر رژیم صهیونیستی به حریم هوایی این کشور به شورای امنیت سازمان ملل متحد شکایت کرد. شورای‌عالی دفاع لبنان طی نشستی که عصر روز سه‌شنبه در کاخ بیت‌الدین در بیروت برگزار شد، بر حق لبنانی‌ها در دفاع از خود با تمامی امکانات در برابر هرگونه تجاوز تأکید کرد و متذکر شد این حق در منشور سازمان ملل متحد به‌منظور جلوگیری از تکرار چنین تجاوزهایی علیه لبنان و ملت و سرزمین این کشور محفوظ است. این شورا همچنین تأکید کرد، وحدت ملی بُرنده‌ترین سلاح در برابر دشمن متجاوز است. / تسنیم

۲ انفجار مشکوك با ۳ کشته در غزه

شامگاه سه‌شنبه دو انفجار مشکوك در غرب غزه رخ داد که اولی در نزدیکی ایست بازرسی پلیس در چهارراه دحدوح در جنوب غزه بود و به کشته شدن سه نفر و زخمی شدن دو جوان دیگر و یك زن منجر شد. انفجار دوم در ایست بازرسی پلیس در خیابان الرشید الساحلی در منطقه الشیخ عجلین در غرب غزه رخ داد و تنها زخمی برجای گذاشت. رژیم صهیونیستی اعلام کرد، در این انفجارها دست نداشته است اما مقامات حماس می‌گویند اگر اسرائیل به‌طور مستقیم در این انفجارها دست نداشته باشد، مزدوران این رژیم در آن دست داشته‌اند. برخی رسانه‌ها عامل انفجارهای اخیر در غزه را گروه تروریستی داعش عنوان کردند. مقامات حماس می‌گویند، همچنان مشغول بررسی این موضوع هستند.

به گزارش فارس، وزارت کشور و امنیت داخلی در غزه که از سوی حماس اداره می‌شود، صبح دیروز در بیانیه‌ای اعلام کرد، نیروهای امنیتی توانستند سرنخ‌های اولیه‌ای درباره جزئیات این انفجار و عاملان آن به‌دست آورند و همچنان تحقیقات برای روشن شدن کل ابهامات این دو انفجار ادامه دارد و به‌زودی نتایج آن اعلام خواهد شد. این وزارتخانه افزود، کشته‌ها سلامه ماجد الندیم، وائل موسی محمد خلیفه و علاء زیاد الغرابلی هستند. طبق این بیانیه، هدف از این انفجارهای مشکوك، برهم زدن اوضاع داخلی در غزه بوده است. برخی منابع می‌گویند، این انفجار پس از آن رخ داد که جنگنده‌های اسرائیلی یك دستگاه موتورسیکلت را در غرب غزه هدف حمله قرار دادند. خبرنگار روزنامه عبری‌زبان یدیعوت آحارونوت نیز اعلام کرد، ارتش رژیم صهیونیستی مدعی شده که در انفجار غرب غزه هیچ دخالتی نداشته است.

اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی جنبش حماس در واکنش به این دو انفجار تاکید کرد: این انفجارها هرچه باشند اوضاع مثل اتفاقات قبلی تحت کنترل خواهد بود و آنها هرگز نخواهند توانست ثبات و پایداری ملت را از بین ببرند و حرف آخر را سازمان‌های امنیتی دولتی می‌زنند. حماس به لطف خدا حضور امنیتی و نظامی خود را دارد. رئیس دفتر سیاسی حماس ادامه داد: با گذشت زمان همه چیز روشن خواهد شد و باید جلوی شایعات را گرفت و نگذاشت اوضاع به‌هم بریزد تا نتایج تحقیقات وزارت امنیت داخلی مشخص شود و ما نیز صبر پیشه کنیم تا نیروهای امنیتی و اطلاعاتی وظایف‌شان را در قبال ملت انجام دهند. اطمینان داریم که اوضاع تحت کنترل خواهد بود و غزه و ساکنانش تجربه‌ای بسیار در مهار این وضعیت و تثبیت اصول داخلی دارند.

رئیس حماس تصریح کرد: این اولین حادثه‌ای نیست که برای غزه رخ داده و ما پشت سازمان‌های امنیتی‌مان هستیم و به آنها در برقراری نظم و امنیت و کنترل اوضاع و ناکام گذاشتن این طرح لعنت شده کمك می‌کنیم. این وقایع مستلزم آن است که ما به مسؤولیت ملی خود عمل کنیم. غزه فرای تمام توطئه‌ها خواهد بود. چیزی که با جنگ‌ها و محاصره حاصل نشده به اذن خداوند هرگز با این جنایت‌های مشکوك محقق نخواهد شد. شبکه خبری بی‌بی‌سی عربی با انتشار این خبر نوشت جنبش حماس عملیات امنیتی وسیعی را برای بازداشت نیروهای افراطی طرفدار داعش در غزه آغاز کرده است.

نیروهای امنیتی حماس توانستند سرنخ‌های اولیه‌ای درباره جزئیات این انفجار و عاملان آن به‌دست آورند و همچنان تحقیقات برای روشن شدن کل ابهامات این دو انفجار ادامه دارد